

Rodopisný případ z povídky Psáno o letošních dušičkách

„Nevím, kolikrát přijde ještě o Dušičkách na košířský hřbitov, dnes alespoň kráčela již namáhavě, nohy jí už nějak neslouží.“ Tak začíná Nerudova povídka, ve které vypráví o zestárlé slečně Máry a jejích dvou nápadnících. Nemohla se rozhodnout pro žádného z nich, až nakonec oba přežila a nosila jim věnce na hroby. Tak, jako většina postav v Povídkách malostranských, jistě byli ti někdejší mládenci skuteční.

Ale já, pamětník malostranský, vím, že oba byli flámové a nestáli za nic! Vždyť se nejedná o nikoho jiného než o kupce Cibulku a o rytce Rechnera, a nechť se o těch dvou mluvilo kdekoli, vždycky se řeklo: „Ti flamendři!“ Neříkám, že byli snad zločinní, to by tak ještě bylo scházelo. Ale takto nebylo pranic do nich, žádný pořádek, žádná usedlost, žádný rozum. Před středou nezačal Rechner pracovat nikdy a v sobotu odpůldne už nepracoval zas. Mohl si vydělat velké peníze, byl tuze šikovný, jak diurnista pan Hermann, krajan mé matky, vždycky tvrdil, ale když mu práce nechutnala! A kupec Cibulka byl víc ve vinárně pod podloubím než ve svém krámkě, spal vždycky do bílého dne, a když se postavil přece za pudl, byl ospalý a bručel. Uměl prý i francouzsky, ale obchodu nedbal, a jeho mládenec dělal si, co chtěl. Byli skoro pořád pohromadě, a zakmitnula-li v duši některého z nich přec někdy jiskra šlechetnější, druhý ji ihned udusil. Takto ovšem nebylo rozmarnějších společníků, chtěl-li si někdo k nim přisednout.

Obchodník slouží lidem ať už jídlem, nebo spotřebním zbožím. Jídlo se sní, věci doslouží a po práci někdejšího kupce nezůstane žádná stopa. To takový rytec, navíc hodinář, zlatník a klenotník, rozdává lidem radost a krásu, která přetrvává, i když sám se dávno v prach obrátil. Tak je to i s Rechnerem. Krásné předměty užitého umění s jeho značkou bychom dnes mohli najít ve starozitnictví, nebo jsou předávány mladším generacím coby rodinná památka. Panu Nerudovi odpustíme, že ho popsal jako stárnoucího svobodného flámu, protože povídka je prostě povídka. Zůstávám v nevýhodě, když holá fakta nemohou být tak mile čtivá, jako hezky sestavený příběh. Časové srovnání obojího však dokazuje jednu zajímavost. Skutečný Jan Rechner tu dušičkovou povídku musel znát.¹ Dnes by to bylo na žalobu, tehdy to naopak mohla být zajímavá reklama. V povídce sice umřel, ale v realu byl při plné síle živ a zdrav.

Poprvé se nadechl 27. března 1835 v Hainspachu. Zapamatujme si dnešní název Lipová, což je obec ve Šluknovském výběžku. Odtud se přistěhoval do Prahy v srpnu 1860 a ve stejném roce se u Křižovníků oženil.² O rok později si založil na Starém Městě vlastní dílnu.³ Poměrně záhy, přesněji už v roce 1868⁴ se stal majitelem domu, tedy měšťanem.⁵ Z manželství se mu narodilo 5 dětí. V otcově živnosti úspěšně pokračovali dva synové. Prvorozený se v dospělosti psal Jan a byl klenotníkem, Rudolf se uplatnil jako zlatník. Emanuel zemřel dvacetiletý. Životy Hermíny a Marie neznáme. Jejich otec Johann Rechner (toho jména třetí) zemřel 5. března 1892 a je pohřben na Olšanech.

Jak dokázal uživit tak početnou rodinu a navíc koupit jistě drahý dům v Praze? Už jeho děd i otec⁶ se řídili módou. Vyráběli zdánlivé drobnosti z textilní galanterie, které však díky své zdobnosti byly velice žádané. Byly to stuhy, prýmky, lemovky, šňůrky a lacetky, všecko většinou vícebarevné. Takový prýmkař byl celkem vážený člověk nejen pro své žádané zboží, ale také nebylo mnoho těch, kteří ovládali tak specializovaný druh tkalcovství. Johann - toho jména třetí, tedy Nerudův „rytec Rechner“ začínal jako hodinářský pomocník. Zdálo by se, že to byl jakýsi poskok, ale kdepak! Vyráběl pláště na kapesní „cibule“ i ozdobné skříňky na pokojové i velké hodiny. Pracoval s obyčejnými i drahými kovy, uměl rýt i ciselovat.

¹ Soubor třinácti povídek, které původně samostatně vycházely v různých časopisech (Květy, Národní listy, Podřipan, Lumír), Neruda poprvé vydal jako Povídky malostranské v roce 1877. Tedy 16 let po Rechnerově svatbě, prvním děčku a založení zlatnické dílny.

² S Emanuelou Homolkovou (1837-1878) z Velvar.

³ Staré Město čp. 389 - policejní přihláška z 19. 8. 1861.

⁴ Soupis obyvatel 1868, čp 378-379 = rohový dům se dvěma vchody ze dvou ulic, roh Václ. nám a Na Můstku. Ten dům už známe z kapitoly Kdo je tu nejstarší ... ? v sešitku Příběhy pražských domů str. 10.

⁵ Podle nůty pražské radnice z 5. 2. 1869 č. 10331

⁶ Prýmkař JR toho jména druhý byl synem otce téhož řemesla - J. Rechnera nejst. a jeho ženy Veroniky.

V seznamu pražských obyvatel (1864) je už uveden jako „oprávněný hodinář“ takže výuční list měl. Spolu s mnoha zkušenostmi ho získal v některém evropském městě při svém tovaryšském vandrování. Jeho hřívnou byl cit pro jemnou práci a stejně jako otec se věnoval výrobě toho, co si žádal trh. Byly to šperky, přibory, nádobí, pouzdra hodinek, poháry s víkem nebo číše a čestné dary - stříbrné věnce či ratolesti. Nejen vavřínové, ale často také lipové. Proč asi? Vlastenec? Kdepak! Přece původem byl Němec. Mě láká představa symboliky jeho rodiště. V Hainspachu⁷ mohla být pěkná lipová alej a že právě tak vznikl v roce 1948 nový název Lipová.

Široká nabídka užitého umění zajišťovala Rechnerovi dostatek zakázek. V lepších kruzích bylo téměř nemyslitelné nemít něco od Rechnera. Protože každý kousek byl pouze originál, vášniví sběratelé dnes za Rechnera platí desetitisíce. Prodejní cena secesního náhrdelníku, vyrobeného na přelomu minulých století může dosáhnout výše až 25 tisíc, tedy podle odhadce v TV pořadu Poklad z půdy. Jeho tvůrci se ovšem dopustili omylu, když k jasnému potisku Jan Rechner uvnitř etuje dali titulek s popisem o jeho otci. Ten se ještě psal Johann a hlavně už nemohl být ovlivněn nástupem secese v době, kdy se sám loučil se světem.

Autor náhrdelníku na obrázku Johann/Jan Rechner nejml. byl neméně úspěšný. O jeho reputaci svědčí i okolnost, že si k němu zadal vlastní návrh na náhrdelník Alfons Mucha.⁸ Byl to svatební dar pro jeho nastávající, slečnu Marii Chytilovou. To byla dcera budějovického advokáta a jejich svatba se konala 10. června 1906 na Malé Straně v kapli Strahovského kláštera.

V médiích dochází k opakovaným záměnám otce a syna, ale teprve při sestavování jejich původu jsem se málem chytala za hlavu, abych těm čtyřem Johannům nepomíchala manželky a jejich údaje.

Johann Rechner prýmkař Hanšpach 226 oo	Johann Rechner prýmkař Hanšpach 226 oo	Johann Rechner 1835 - 1892 hodinář, rytec a zlatník oo	Joh./Jan *1861 zlatník
Veronika Kunert dcera nádeníka Wenzela Kunerta v Hanšpachu 44 (dnes Lipová)	Agnes, dcera Josefa Grosmana, zámečníka z Hanšpachu č. 35 a Barbory, dcery mlynáře Lorenze Zimmera z Wöllensdorfu č. 48 (Vilémov v okr. Děčín)	Emanuela Homolková 1837-1887 dcera houslaře Emanuela H. (1796 - 1849) Velvary a Josefy roz. Roučkové	Emanuel *1867 zemřel 1869 Rudolf *1869 klenotník Maria *1873 Hermína *1874

⁷ Přeloženo doslovně: Hainův potok.

⁸ Alfons Mucha žil 1860 - 1939, Marie Chytilová žila 1882- 1954.